

Bijlage Reactie op slotbeschouwing vijf jaar 'Kinderrechtenmonitor 2016' in tien fundamentele zorgpunten en de aanbevelingen naar aanleiding van het rapport 'Als je het ons vraagt: De Kinderombudsman op Kinderrechtentour'

Zorgpunt 1: Kinderen en jongeren mogen weinig meepraten over besluiten die hen aangaan en hun belangen worden nog niet overal voldoende afgewogen.

De belangen van kinderen en jongeren kunnen alleen goed worden gewogen en meegenomen in besluiten als kinderen mogen meepraten over de besluiten die hen aangaan. Het algemene beeld van de afgelopen vijf jaar is dat kinderen weinig geïnformeerd en gehoord worden, aldus de Kinderombudsman.

Met zorgpunt 1 verband houdende aanbevelingen Kinderrechtentour:

- 1. Echte aandacht voor een kind als persoon**
- 2. Meer meepraten en meebeslissen: Volwassenen moeten ook echt iets met de mening van kinderen en jongeren doen**
- 3. Goede informatie om echt te kunnen meepraten en meebeslissen meenemen**
- 5. Kunnen medoen, ook als er thuis weinig geld is**

1.1 Kinderen mee laten praten over beleidsvraagstukken

Internationale verdragen en nationale wetgeving roepen op tot het laten participeren van kinderen bij zaken die hen aangaan. Het kabinet vindt het erg belangrijk om met kinderen en jongeren in gesprek te gaan en is zich er van bewust dat er nog veel stappen kunnen worden gezet. Door kinderen en jongeren te laten meepraten, meedenken en meebeslissen, kan beter rekening met hen worden gehouden. Ook bekijken kinderen en jongeren een onderwerp op een andere, vaak verrassende manier. Het kabinet onderschrijft het belang hiervan en heeft daarom beleidsparticipatie verankerd in de Jeugdwet. Hierbij gaat het om een positief jeugdbeleid dat uitgaat van mogelijkheden van jongeren en waarin ouders, kinderen en jongeren gehoord worden en een stem hebben in de ontwikkeling van voorzieningen voor jeugdigen, zoals in de Memorie van Toelichting valt te lezen. Ook heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) tijdens de vergadering van het VN-kinderrechtencomité in het voorjaar van 2015 in Geneve toegezegd om jeugdparticipatie op nationaal niveau actief te bevorderen. Na deze toezegging heeft het kabinet verschillende initiatieven genomen om kinderen en jongeren waar nodig en mogelijk te betrekken bij de beleidsvorming, zoals de Jongerentaskforce Kindermishandeling, die advies geeft over de aanpak van kindermishandeling, overleg met de kinderrechtenorganisaties over participatie en gesprekken met kinderen en jongeren om naar hun mening te vragen. Daarnaast geeft VWS subsidie aan NJR, de nationale jeugdraad, om op te komen voor de belangen van jeugdigen in Nederland. De NJR praat en beslist mee over belangrijke zaken die jongeren aangaan, zoals de participatie van jongeren met psychische problematiek en bijvoorbeeld de gestructureerde dialoog waarbij jongerenvertegenwoordigers van alle Europese lidstaten samen met beleidsmakers jeugdbeleid ontwikkelen. Ook geeft het kabinet vorm aan de uitvoering van de motie waarin opgeroepen wordt om met mishandelde kinderen te spreken. Verder hebben veel gemeenten een kinderburgemeester en een jongerenraad, die de wethouders Jeugd adviseren.

Daarnaast heeft er in juli 2016 een gesprek plaatsgevonden tussen het ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ) en ervaringsdeskundige jongeren van Villa Pinedo in het kader van de beleidsvorming rond onderwerpen als het hoorrecht en de informele rechtsingang. Eerder hebben zij ook met VWS gesproken. Daarnaast is er voor de Divorce Challenge, die uitvoering gaf aan de motie¹ van het Tweede Kamerlid Jeroen Recourt (PvdA), een jongerenpanel aangesteld om inzendingen die werden gedaan, met het oog op het verbeteren van de positie van kinderen in vechtscheidingen, te beoordelen. In het kader van het vervolgtraject op het rapport van de Staatscommissie Herijking Ouderschap heeft VenJ in februari 2017 met kinderen gesproken over de aanbevelingen uit het rapport. Ook in de Rechtspraak worden de belangen van kinderen steeds explicieter op de voorgrond gesteld, zo blijkt onder meer uit de Professionele Standaarden Familie- en Jeugdrecht en het Visiedocument Rechtspraak (echt)scheiding ouders met kinderen.

---

¹ Kamerstukken II 2015-16, 34300-VI, 40

De Kinderombudsman vraagt aandacht voor het Derde Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK), dit is door Nederland niet geratificeerd. Dit protocol geeft kinderen het individuele recht om te klagen tegen schendingen van hun rechten onder het Kinderrechtenverdrag. Vorig jaar beraadde het kabinet zich op de ratificatie van het Derde Facultatief Protocol bij het Kinderrechtenverdrag in samenhang met de ratificatie van de Facultatieve Protocollen bij het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten en bij het Internationale Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Inmiddels kan gemeld worden dat het kabinet heeft besloten voorrang te geven aan het Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, dat eerder al voor het Koninkrijk werd ondertekend. Het wetsvoorstel ter goedkeuring van dat Protocol werd door de minister van Buitenlandse Zaken op 29 december 2016 gezonden aan Zijne Majesteit de Koning ter doorgeleiding aan de Raad van State. De minister van Buitenlandse Zaken liet dit op dezelfde datum schriftelijk weten aan de Tweede Kamer.² Het klachtrecht onder dit Protocol staat open voor iedere burger, dus ook voor minderjarigen.

1.2 Spreken met mishandelde kinderen

Tijdens het VAO Kinder mishandeling/GIA op 13 oktober 2016 is door de Tweede Kamerleden Bergkamp (D66) en Kooiman (SP) een motie ingediend inzake het spreken met mishandelde kinderen.³ Het kabinet steunt de strekking van deze motie, omdat zij eraan hecht dat bij situaties van (vermoedens van) kindermishandeling niet alleen over, maar juist ook met kinderen zelf wordt gesproken.

In de richtlijnen 'Kindermishandeling' en 'Samen met ouders en jeugdigen beslissen over passende hulp'⁴ is opgenomen hoe geregistreerde professionals in de jeugdhulp en jeugdbescherming, waaronder professionals bij de VT-organisaties, de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) en de gecertificeerde instellingen, met mishandelde kinderen in gesprek moeten gaan. De richtlijnen bieden gesprekstechnieken en aandachtspunten voor deze gesprekken. Vrijwel alle jeugdprofessionals zijn op de hoogte van het bestaan van de richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming.⁵ Het toepassen van de 14 richtlijnen in het dagelijkse werk vraagt echter de benodigde tijd en inspanning. Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) heeft ter ondersteuning van het gebruik van de richtlijnen en de implementatie in de organisatie verschillende tools ontwikkeld. Hiernaast is in het Handelingsprotocol⁶ van Veilig Thuis en het Kwaliteitskader⁷ van de RvdK opgenomen dat de onderzoeker het kind altijd ziet of spreekt. De gecertificeerde instellingen zijn gebonden aan het normenkader,⁸ waarin de richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming staan beschreven.

Bij Veilig Thuis, de RvdK en de gecertificeerde instellingen heeft de staatssecretaris van VWS de afgelopen tijd het belang van spreken met mishandelde kinderen onder de aandacht gebracht. Het is belangrijk dat alle professionals die onder de werking van de Wet meldcode vallen en zelf in direct contact staan met mishandelde kinderen, ook met hen zelf te spreken.

1.3 Participatie van kinderen in armoede

Het kabinet heeft extra middelen vrij gemaakt om er voor te zorgen dat alle kinderen die in armoede leven ook mee kunnen doen. Om deze doelstelling van de extra middelen voor kinderen te verwezenlijken is integrale samenwerking van belang. Daar hoort het betrekken van kinderen bij. Dit maakt dan ook expliciet onderdeel uit van de bestuurlijke afspraken die het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) hebben gemaakt. Zoals de Kinderombudsman terecht stelt, is er nog veel winst te behalen als het gaat om het betrekken van kinderen bij het armoedebeleid. Dat blijkt ook uit het onderzoek naar

² Kamerstukken II 2016-17, 34550-V, 59

³ Kamerstukken II 2016-17, 31 839, 552

⁴ <http://richtlijnenjeugdhulp.nl/>

⁵ http://richtlijnenjeugdhulp.nl/wp-content/uploads/2016/07/Peiling_Praktikon_Factsheet.pdf

⁶ https://vng.nl/files/vng/20141107_vng_model_handelingsprotocol_veilig_thuis.pdf p. 30 (hoofdstuk 8 Onderzoeken, 8.4.3 Gesprekken met kinderen)

⁷ <https://www.kinderbescherming.nl/documenten/publicaties/2016/11/03/kwaliteitskader-van-de-raad-voor-de-kinderbescherming-2016> p. 7 (Hoofdstuk 3 Kwaliteitseisen, III. Samenwerken in het raadsonderzoek, Onder A)

⁸ https://hetccv.nl/fileadmin/Bestanden/Certificatie-en-Inspectie/Schema's/Jeugdbescherming/certificatieschema_jb-jr_v1.0.pdf, p. 23 (Hoofdstuk 9 Schema van normen en eisen, nr. B.2.4.)

gemeenten met een Kindpakket.⁹ Het is van groot belang om kinderparticipatie te vergroten. De staatssecretaris van SZW heeft daarom opdracht gegeven aan Consulting Kids om op tien basisscholen in tien verschillende gemeenten verspreid over het land met kinderen in gesprek te gaan om mee te denken over de beste inzet van de extra 100 miljoen euro voor kinderarmoedebestrijding. Vanuit de subsidieregeling armoede- en schulden van het ministerie van SZW wordt tevens reeds een project gesubsidieerd van Save the Children en Defence for Children gericht op het faciliteren van dialoog tussen jongeren en gemeentelijke ambtenaren en bestuurders over het armoedebeleid. De participatie van kinderen behoeft, zoals de Kinderombudsman aanbeveelt, blijvende aandacht. De staatssecretaris van SZW zal zich hier ook voor blijven inzetten.

1.4 Medezeggenschap in het onderwijs

De belangen van de leerlingen in het voortgezet onderwijs worden behartigd door het Landelijk Actie Comité Scholieren (LAKS). Dit bestaat uit een bestuur van zeven leerlingen en een bureau ter ondersteuning. Het LAKS wordt gesubsidieerd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW). LAKS zit bij alle belangrijke beleidsbeslissende tafels en heeft daar ook een stem. Bij alle belangrijke thema's is LAKS betrokken: gelijke kansen, curriculum, lerarenbeleid, medezeggenschap, leerlingenraden, loopbaanoriëntatie, aansluiting vervolgonderwijs etcetera. LAKS geeft trainingen aan Medezeggenschapsraad leden, organiseert scholierencongressen, organiseert de examenklachtenlijn. Ook voert LAKS tweejaarlijks een monitor uit naar de tevredenheid van de leerlingen in het voortgezet onderwijs: de LAKS-monitor. Hierin worden 60.000 leerlingen bevestigd.

De uitkomsten worden aan de staatssecretaris van OCW aangeboden. Over sommige uitkomsten (zoals veiligheid in het vmbo) worden vervolgspraken gemaakt met het LAKS om tot onderzoek en oplossingen te komen. Wat betreft onderwijsbeleid in het voortgezet onderwijs hebben jongeren derhalve via LAKS een prominente stem.

In het primair onderwijs is er geen formele medezeggenschap voor leerlingen. Wel nemen leerlingen vanaf groep vijf deel aan de leerlingenraad in veel scholen. Ook worden zij betrokken in de discussie over de curriculum-herziening in het onderwijs (agenda 2032). Op deze manier betreft het ministerie van OCW leerlingen bij beleidsdiscussies.

Zorgpunt 2: Lokale voorzieningen voor kwetsbare kinderen zijn nog niet op niveau

De Kinderombudsman geeft aan dat de positie van kinderen die met geweld te maken krijgen en de kinderen die jeugdhulp of zorg nodig hebben, vanaf de eerste Kinderrechtenmonitor zorgen baart. De decentrale organisatie van voorzieningen voor deze kinderen is een opgave voor gemeenten en is gepaard gegaan met een aanzienlijke bezuinigingsopdracht. Hoewel de decentralisatie op termijn kansen biedt voor kwaliteitsverbeteringen, zijn er voorsnog veel zorgen over de toegang en kwaliteit van de hulp en zorg aan kinderen.

2.1 Preventie van huiselijk geweld en kindermishandeling

In de Kinderrechtenmonitor wordt gesignaleerd dat er veel inspanningen worden verricht waar het gaat om de aanpak van geweld tegen kinderen, dat nog niet bekend is of dit tot een kleinere prevalentie heeft geleid en dat alle inspanningen gericht moeten zijn op het verbeteren van de effectiviteit van preventie en aanpak. Het afgelopen jaar is besloten tot invoering van een aanscherping van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en verbetering van de werkwijze Veilig Thuis. Dit zal de komende jaren worden uitgevoerd en er toe moeten leiden dat Veilig Thuis een radarfunctie kan vervullen en dat ernstig huiselijk geweld en ernstige kindermishandeling bekend zijn bij Veilig Thuis. Samen met de VNG en lokale bestuurders wordt ook de komende jaren onverminderd hard gewerkt om een effectieve aanpak van kindermishandeling te realiseren waar de positie van Veilig Thuis (als advies- en meldpunt, en als radar) en de samenwerking met professionals een belangrijk onderdeel van is. In 2017 worden nieuwe prevalentiecijfers bekend. Medio 2017 worden de uitkomsten van het scholierenonderzoek bekend. Eind 2017 worden de uitkomsten van het totale prevalentieonderzoek verwacht.

---

⁹ http://www.bureaubartels.nl/site/assets/files/1022/0584_eindrapport_en_casebeschrijvingen_kindpakketten.pdf

2.2 Jeugdhulp

In het rapport uit de Kinderombudsman haar zorgen over de wachttijden bij jeugdhulpaanbieders en wijkteams. VWS neemt deze zorgen serieus. Op verzoek van VWS hebben gemeenten en branches afgesproken dat ze wachttijden regionaal gaan oppakken. Zo zullen aanbieders wachttijden openbaar maken op hun websites en zullen aanbieders gemeenten informeren als het budgetplafond is bereikt. Er worden afspraken gemaakt over doorverwijzing van kinderen naar collega-aanbieders waar nog wel plaats is. In een vervolgonderzoek beleidsinformatie jeugd is het signaal dat het aantal crisisplaatsingen toeneemt bij jeugdzorgplus verder onderzocht. Dit als vervolg op het nader onderzoek crisisplaatsingen dat de Tweede Kamer heeft ontvangen. Het nader onderzoek leert dat er minder crisisplaatsingen zijn in gemeenten waar wijkteams, huisartsen, jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen en Veilig Thuis beter samenwerken. Een opvallende constatering is ook dat kinderen met een crisisplaatsing vaak al verblijven in een residentiële instelling. De resultaten van het onderzoek zijn in mei 2017 bekend gemaakt.

Zorgpunt 3: Inspanning voor het bestrijden van armoede en het bevorderen van kansen blijft hard nodig.

De Kinderombudsman uit haar zorgen over kinderen die in armoede leven en de gevolgen hiervan.

Met zorgpunt 3 verband houdende aanbevelingen Kinderrechtentour:

6. Vrije tijd: meer lokale voorzieningen

3.1 Armoede beleid

De kans op armoede is sinds de crisis toegenomen, ook onder kinderen. Het kabinet heeft van meet af aan de armoedebestrijding hoog op de agenda staan. Het kabinet heeft in het Regeerakkoord afgesproken om het armoede- en schuldenbeleid te intensiveren en hiervoor 100 miljoen euro structureel per jaar beschikbaar gesteld. Daarnaast is stevig geïnvesteerd in de koopkracht van gezinnen met een laag inkomen. In de kamerbrief 'Loonstrookjes en Koopkracht 2017'¹⁰ is uw Tweede Kamer reeds een overzicht geboden van de loonstrookjes en de koopkrachteffecten voor 2017 op basis van de Decemberraming van het Centraal Plan Bureau (CPB). Volgens de laatste cijfers van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) over armoede blijkt dat na jaren van stijging de daling vanaf 2014 in gang is gezet. De armoede neemt weer af, ook onder kinderen. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) groeiden in 2015 323.000 kinderen op in een gezin met een laag inkomen, 6.000 minder dan in 2014.¹¹ Volgens het SCP zal de daling van armoede zich verder doorzetten mede dankzij de kabinetsmaatregelen. Dat laat onverlet dat er nog steeds kinderen zijn die opgroeien in een gezin met een laag inkomen. Kinderen die opgroeien in een gezin met weinig geld, staan vaak aan de zijlijn. Zij zitten minder vaak op sport of muziekles dan hun leeftijdsgenoten uit rijkere gezinnen, mijden verjaardagsfeestjes omdat ze geen cadeautje kunnen meenemen, kunnen niet mee op schoolreisje of beschikken niet over een winterjas of een fiets. Het niet kunnen meedoen zorgt vaak voor een gevoel van uitsluiting en onzekerheid. Schaamte en stigmatisering kunnen van invloed zijn op de persoonlijke en psychische ontwikkeling van een kind en vergroten de kans op achterstand en ongelijkheid.¹² Het kan ook leiden tot onwenselijke economische en maatschappelijke gevolgen wanneer het talent van deze kinderen in de toekomst onvoldoende benut kan worden.

Het kabinet verstrekt op basis van het regeerakkoord jaarlijks 90 miljoen euro aan gemeenten voor het armoede- en schuldenbeleid. Veel gemeenten zetten een aanzienlijk deel van deze middelen in voor kinderen. Bijvoorbeeld via het Kindpakket waarmee zij kinderen in armoede kunnen voorzien in concrete materiële zaken en om participatie op het gebied van sport en cultuur te bevorderen – zoals de Kinderombudsman in 2013 ook heeft aanbevolen. Het ministerie van SZW heeft een aanjagende rol gehad in het gebruik van het Kindpakket door gemeenten en heeft onder andere op verzoek van de Tweede Kamer onderzoek laten doen naar gemeenten met een Kindpakket. Hierdoor weten we dat het aantal gemeenten met een Kindpakket sterk is gegroeid, namelijk van

¹⁰ Kamerstukken II 2016-17, 33682, 15

¹¹ https://www.cbs.nl/-/media/_excel/2017/06/maatwerktabel-laag-inkomen-2011-2015.xlsx

¹² Save the Children (2016), Child Poverty. What drives it and what it means to children across the world

12 procent van de gemeenten in 2014 naar 44 procent van de gemeenten in 2016. Naar verwachting zal het percentage verder toenemen. Uw Tweede Kamer is reeds over dit onderzoek geïnformeerd door de staatssecretaris van SZW.¹³ De stijging in het aantal gemeenten met een Kindpakket is een mooie ontwikkeling. Maar nog niet alle kinderen in Nederland kunnen meedoen. Daarom stelt het kabinet, bovenop alle maatregelen van de afgelopen jaren, vanaf 1 januari 2017 structureel 100 miljoen euro extra beschikbaar voor kinderen in armoede.¹⁴ Want alle kinderen in Nederland moeten mee kunnen doen. Van deze 100 miljoen euro ontvangen gemeenten structureel 85 miljoen euro per jaar via een decentralisatie-uitkering. De staatssecretaris van SZW heeft bestuurlijke afspraken gemaakt met de VNG waarin gemeenten toezeggen met alles wat ze in zich hebben aan de slag te gaan voor deze kinderen. Daarnaast is er 10 miljoen euro beschikbaar voor Stichting Leergeld, het Jeugdsportfonds, het Jeugdcultuurfonds, Stichting Jarige Job en Nationaal Fonds Kinderhulp. Verder is er 4 miljoen euro per jaar beschikbaar voor landelijke en bovenregionale initiatieven via een specifieke subsidieregeling. Verspreid over het land zijn er tal van goede initiatieven en samenwerkingsverbanden om kinderen te betrekken en te bereiken. Daarbij is het van belang om onafhankelijke kennis, expertise en partijen te betrekken en om feedback te vragen. Eind 2015 heeft de staatssecretaris van SZW de (toenmalige) Kinderombudsman reeds gevraagd vervolgonderzoek te doen naar de wijze waarop armoede onder kinderen op lokaal niveau nog effectiever kan worden bestreden¹⁵ en in 2016 heeft het kabinet de Sociaal Economische Raad (SER) om advies gevraagd over hoe armoede onder kinderen verregaand teruggedrongen kan worden.¹⁶ De SER heeft haar advies 'Opgroeien zonder armoede' inmiddels uitgebracht.¹⁷ Deze inzichten zullen er aan bijdragen dat alle partijen die een bijdrage kunnen leveren aan het tegengaan van armoede onder kinderen hun beleid nog doeltreffender kunnen vormgeven.

Zorgpunt 4: Kinderen en jongeren in Caribisch Nederland lopen achterop.

De Kinderombudsman maakt zich zorgen om de kinderen en jongeren op de BES-eilanden, ze lopen achter in hun ontwikkeling en er is nog veel verbetering nodig.

4.1 Verbetering kinderrechten in Caribisch Nederland

Na de UNICEF-rapporten van 2013 staat verbetering van kinderrechten hoog op de maatschappelijke en politieke agenda. De minister van Binnenlandse Zaken Koninkrijksrelaties (BZK) heeft voor de periode 2015-2017 3 miljoen euro gereserveerd om de eilanden in staat te stellen de kinderrechten te verbeteren. De drie openbare lichamen hebben actieplannen per eiland vastgesteld.¹⁸ Zoals blijkt uit de brief van de minister van BZK is het vanwege de beperkte uitvoeringskracht in Caribisch Nederland erg lastig om de door hen ontwikkelde Actieplannen kinderrechten tot uitvoering te brengen. Om die reden is aan UNICEF gevraagd hen daarbij te ondersteunen en dit aanbod is door de drie Openbare Lichamen omarmd. Dit betekent concreet dat UNICEF op alle drie de eilanden is gestart met ondersteuning op het gebied van educatie, participatie en bewustwording omtrent geweld in de opvoeding. Hierbij wordt nadrukkelijk samenwerking gezocht met scholen en andere maatschappelijke organisaties. Daarnaast werkt UNICEF samen met de Missing Chapter Foundation om op alle drie de eilanden Raden van Kinderen in te stellen. De Raad van Kinderen is een initiatief van de Missing Chapter Foundation, waarbij besluitvormers in bedrijven en overheid gestimuleerd en gefaciliteerd worden om met kinderen in gesprek te gaan over besluiten die impact hebben op de leefwereld van kinderen.

Het ministerie van VWS is verantwoordelijk voor de in Caribisch Nederland uitgevoerde jeugdzorg. Uitvoeringsorganisaties op de eilanden, openbare lichamen en de departementen trekken hierbij samen op. Mede naar aanleiding van de rapporten van de Inspectie Jeugdzorg worden dit jaar verbeteracties doorgevoerd bij de uitvoeringsorganisatie Jeugd en Gezinsvoogdij

---

¹³ Kamerstukken II 2016-17, 24515, 81

¹⁴ Kamerstukken II 2016-17, 24515, 378

¹⁵ Kamerstukken II 2015-16, 24515, 359

¹⁶ Kamerstukken II 2015-16, 24515, 357

¹⁷ <http://www.ser.nl/nl/publicaties/adviezen/2010-2019/2017/opgroeien-zonder-armoede.aspx>

¹⁸ Kamerstukken II 2016-17, 31839, 544

Caribisch Nederland (JGCN).¹⁹ Met de openbare lichamen worden dit jaar werkafspraken gemaakt over de afstemming van het preventieve jeugdbeleid en de jeugdzorg. Het ministerie van VWS subsidieert preventieve voorzieningen zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin te Bonaire, Jong Bonaire, Child focus (Saba) en Mega D Youth Foundation (Sint Eustatius). In de voortgangsrapportage geweld in afhankelijkheidsrelaties van 4 oktober 2016 is aangegeven dat aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling een belangrijke prioriteit is.²⁰ Met de openbare lichamen zijn afspraken in de maak over preventie, deskundigheidsbevordering, het op orde brengen van de nodige basisvoorzieningen, samenwerking ketenpartners en het ontwikkelen van een laagdrempelige meldstructuur.

De Interlandelijke Task Force Kinderrechten stimuleert bewustwording en kennisdeling tussen de (ei-)landen van het Koninkrijk. Hiertoe heeft december 2015 een zogenoemde "Safetynetconferentie" in Aruba plaatsgevonden waarin het belang van goede voor- en naschoolse voorzieningen centraal stond. Deze conferentie heeft dit voorjaar een vervolg gekregen met de conferentie "Opvoeden als basis voor kinderrechten" die op 7 en 8 maart 2017 te Bonaire heeft plaatsgevonden. Tijdens de conferentie hebben zo'n 80 jeugdprofessionals van de zes (ei-)landen hun kennis en ervaring gedeeld rond 'positief' opvoeden en het tegengaan van geweld in de opvoeding.

4.2 Tegenaan van armoede in Caribisch Nederland

De ambitie dat alle kinderen en jongeren kansrijk kunnen opgroeien, geldt uiteraard ook voor Caribisch Nederland. Het kabinet stelt dan ook een deel van de middelen, 1 miljoen euro, structureel beschikbaar voor kinderen en jongeren in armoede op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Uw Tweede Kamer is reeds over de inzet van de structureel extra middelen voor kinderen en jongeren in armoede geïnformeerd.²¹ De Kinderombudsman heeft het Rijk aanbevolen om een brede aanpak voor het armoedeprobleem te ontwikkelen.

Recentelijk heeft het Rijk werkconferenties 'Bestaanszekerheid' op Saba en Bonaire georganiseerd om de brede thematiek op sociaaleconomisch terrein te bespreken. De uitkomsten van de werkconferenties worden in een sociaaleconomische agenda vastgelegd. Op Sint Eustatius heeft geen werkconferentie plaatsgevonden desalniettemin zullen ook voor Sint Eustatius de Caribisch Nederland-brede actiepunten gaan gelden. Specifieke aandachtspunten die voor Sint Eustatius gelden zullen apart met het bestuur van het eiland worden besproken.

De Kinderombudsman vraagt, net als de Tweede Kamer bij de aanvaarding van de wet Kinderbijslagvoorziening BES, om inzicht in het effect van de invoering van de inkomensonafhankelijke kinderbijslag op de armoede. Hierover heeft overleg plaatsgevonden met het CBS. Volgens het CBS is het zuivere effect op de armoede niet te meten, maar kan wel het inkomenseffect worden betrokken bij de publicatie van de koopkrachtcijfers. Het gaat hierbij om de dynamische koopkrachtcijfers waarin ook effecten als baanverlies, promotie, gezinsuitbreiding of scheiding meegenomen worden. Naar verwachting worden deze cijfers over 2016 in 2018 gepubliceerd. In die cijfers zal een onderscheid worden gemaakt tussen huishoudens met en zonder kinderen en jongeren.

4.3 Onderwijs in Caribisch Nederland

Het onderwijs in Caribisch Nederland heeft in de afgelopen vijf jaar een flinke verbetering gemaakt. Op basis van de Onderwijsagenda 2011-2016 hebben alle betrokken partijen hard gewerkt om alle leerlingen in Caribisch Nederland onderwijs van voldoende niveau te bieden. Deze inzet heeft ertoe geleid dat alle basisscholen in Caribisch Nederland basiskwaliteit hebben bereikt. Dat geldt ook voor 1 school voor voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs, twee van de drie instellingen die sociale kanstrajecten aanbieden en twee expertisecentra onderwijszorg. Ondanks de grote vooruitgang die is geboekt, zijn nog niet alle ambities gerealiseerd. Daarom is op 28 november 2016 de Onderwijsagenda 'Samen werken aan de volgende stap' 2017-2020 vastgesteld. Deze nieuwe Onderwijsagenda zet onder andere in op de preventie van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten (één van de aandachtspunten in de Kinderrechtenmonitor 2016). In dit kader kan worden gemeld dat recent de nodige maatregelen zijn getroffen ter verbetering van de schoolverzuimregistratie zoals de aanstelling van een extra leerplichtambtenaar voor Bonaire en

¹⁹ Kamerstukken II 2016-17, 31839, 505

²⁰ Kamerstukken II 2016-17, 28345, 170

²¹ Kamerstukken II 2016-17, 24515, 380

invulling van de vacature voor leerplichtambtenaar voor Saba en Sint Eustatius. In de zomer van 2017 worden alle leerplichtambtenaren geschoold door een leerplicht expert. Deze inzet moet ertoe leiden dat ontwikkelde verzuimprotocollen worden nageleefd en schoolverzuim wordt geregistreerd, gemeld en aangepakt. De Onderwijsagenda 2017-2020 zet voorts in op het verder en structureel verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs. Daarbij staat ook de (integrale) samenwerking tussen onderwijsinstellingen onderling en met de (jeugdketen) partners met name op de beleidsterreinen zorg, jeugd, kinderopvang en arbeidsmarkt centraal.

4.4 Jeugdstrafrecht

Op grond van een convenant (het 3 Modellen Interventie Jeugd) werken justitiepartners in Caribisch Nederland sinds oktober 2014 samen in het geven van een pedagogische reactie op strafbare feiten gepleegd door minderjarigen. Het convenant bevat afspraken over het casusoverleg en bijvoorbeeld de buitengerechtelijke afdoening en jeugdreclassering. Het huidige Wetboek van Strafrecht BES bevat een aantal bepalingen voor jeugd, maar geen specifiek jeugdstrafrecht zoals dat in Europees Nederland wel het geval is. Het ministerie van VenJ verkennt samen met de justitiepartners in Caribisch Nederland de haalbaarheid van invoering van jeugdstrafrecht. Op basis van deze verkenning vindt in 2017 besluitvorming plaats.

Zorgpunt 5. Knelpunten in de juridische positie van vreemdelingenkinderen nog onvoldoende opgelost.

De Kinderombudsman wil dat de juridische positie van vreemdelingenkinderen wordt verbeterd, nu zijn er teveel knelpunten.

Het Nederlandse toelatingsbeleid houdt rekening met de positie van minderjarigen (zowel in gezinsverband als voor alleenstaande minderjarige vreemdelingen), waarmee onder meer recht wordt gedaan aan het Kinderrechtenverdrag (IVRK). In zowel de asielprocedure als reguliere toelatingsprocedures heeft het belang van het kind een duidelijke plaats en dit komt tot uitdrukking in verschillende beleidskaders en in de wijze waarop procedures waarbij kinderen betrokken zijn, zijn ingericht. Ingevolge artikel 3 IVRK is "het belang van het kind" een eerste overweging. Dat wil zeggen dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het desbetreffende kind dienen te worden betrokken en dat het belang van het kind zwaar gewicht toekomt. Dit geldt uiteraard ook voor asielprocedures van alleenstaande minderjarige vreemdelingen. Daarnaast wordt het belang van het kind nadrukkelijk betrokken bij de belangenafweging in het licht van artikel 8 EVRM. Dat wil evenwel niet zeggen dat dit belang in de toelatingsprocedure dan ook altijd de doorslag behoef te geven ten aanzien van het verlenen van verblijf. Ook bij de toepassing van de Regeling langdurig verblijvende kinderen, die begunstigend beleid behelst, geldt dit. Indien het gedrag van de ouders niet bij de beoordeling kan worden betrokken, doorkruist dit de mogelijkheden om een effectief vreemdelingenbeleid te voeren en wordt illegaal verblijf onnodig gestimuleerd, hetgeen naar het oordeel van het kabinet juist niet in het belang van kinderen is. Ten aanzien van staatloze kinderen wordt erop gewezen dat op Nederland een bijzondere verantwoordelijkheid rust ten aanzien van het opheffen van de staatloosheid van een staatloze op grond van het VN Verdrag tot beperking der staatloosheid uit 1961. Tot nog toe werd deze verplichting ten aanzien van staatloos in Nederland geboren kinderen, ingevuld met een optierecht voor het Nederlanderschap voor het kind dat drie jaar rechtmatig in Nederland verblijft. In het wetsvoorstel vaststellingsprocedure staatloosheid wordt een nieuw optierecht in het leven geroepen voor staatloos in Nederland geboren kinderen, zonder rechtmatig verblijf. Voorgesteld wordt daarvoor een feitelijke termijn van vijf jaar verblijf te hanteren. Het wordt redelijk geacht bij niet rechtmatig verblijf een iets strenger criterium te hanteren. Het genoemde verdrag uit 1961 staat een onderscheid tussen rechtmatig verblijvende en niet-rechtmatig verblijvende kinderen ook toe.

Zorgpunt 6: De vrijheidsbeneming van minderjarigen vraagt al vijf jaar om verbetering.

In de Kinderrechtenmonitor is als zorg geformuleerd dat de vrijheidsbeneming van minderjarigen al vijf jaar om verbetering vraagt.

De vrijheidsbeneming van jeugdigen en adolescenten heeft de aandacht van dit kabinet. Het Ministerie van VenJ werkt momenteel aan het traject Verkenning invulling vrijheidsbeneming justitiële jeugd (VIV JJ). Ook de doelgroep adolescenten valt binnen de reikwijdte van het traject. Doel van VIV JJ is om te komen tot een robuuste, toekomstige omgeving waarin de jongere centraal staat en de aanpak ketenoverstijgend en duurzaam is met als doel het verminderen van het recidiverisico. Aanleiding voor het traject was zowel de daling van de populatie in de JJI's als meer inhoudelijke punten, zoals de gewijzigde samenstelling van de populatie. De Kinderrechtenmonitor noemt onder andere de instroom van adolescenten die volgens het jeugdstrafrecht zijn berecht.

Momenteel loopt in het kader van VIV JJ, zoals ook genoemd in de tekst van de Kinderrechtenmonitor, een aantal proeftuinen met regionale, kleinschalige voorzieningen. Ook wordt onderzocht hoe een landelijke specialistische voorziening eruit zou kunnen zien. Daarnaast wordt een aantal projecten en onderzoeken uitgevoerd door uiteenlopende partijen uit de sector en wetenschap. Eén van deze onderzoeken gaat over mogelijke alternatieven voor de inverzekeringstelling op het politiebureau en de kindgerichte aanpak van minderjarige verdachten. Over de voortgang van VIV JJ en het adolescentenstrafrecht heeft de Staatssecretaris van VenJ de Tweede Kamer geïnformeerd met zijn brief van 1 november 2016.²² Op 18 januari jongstleden was onder andere hierover een algemeen overleg met de Tweede Kamer. Dit jaar wordt uitgewerkt hoe een nieuw stelsel van vrijheidsbeneming van justitiële jeugd en adolescenten er uit kan gaan zien. De opbrengsten van de proeftuinen en andere onderzoeken en projecten leveren daar een belangrijke bijdrage aan. Eind 2017 wordt de Tweede Kamer opnieuw geïnformeerd over de voortgang.

Zorgpunt 7: Betere aanpak nodig voor het bevorderen van digitale veiligheid en digitale vaardigheden.

In de loop der jaren is er in de Kinderrechtenmonitor steeds meer aandacht besteed aan verschillende facetten van de digitale leefwereld van kinderen en jongeren. In het bijzonder vraagt de Kinderombudsman aandacht voor de gevaren van internet voor kinderen en jongeren en roept op tot een betere aanpak van digitale veiligheid en de benodigde vaardigheden.

7.1 Mediaopvoeding

Binnen de verschillende maatschappelijke opvoedingsvraagstukken speelt mediaopvoeding een belangrijke rol, omdat zowel ouders als verzorgers, als professionals in de opvoedingsondersteuning en ontwikkelingsstimulering dagelijks geconfronteerd worden met vraagstukken rond het (bewust) gebruik van media door kinderen en jongeren te maken hebben. Op verzoek van het ministerie van VWS heeft het NJi de Toolbox Mediaopvoeding²³ ontwikkeld om zowel professionals als ouders/verzorgers en jongeren/kinderen de juiste tools aan te bieden voor een goede mediaopvoeding en hen te leren zelfbewust gebruik te maken van media. Op deze wijze kan de ontwikkeling van kinderen en jongeren worden versterkt en de risico's van media worden tegengegaan. In de Toolbox wordt in de verschillende sheets aandacht besteed aan cyberpesten, sexting, grooming en loverboys. Daarnaast is er speciale aandacht voor mediaopvoeding van zorgintensieve kinderen en jongeren (zoals LVB-kinderen en jongeren en of kinderen en jongeren met een autisme-stoornis, ADHD, of angst- of depressiestoornis) en kinderen en jongeren die opgroeien in 'moeilijke' gezinssituaties (bijvoorbeeld bepaald door een lage sociaaleconomische status en al dan niet in combinatie met situaties met meerdere problemen) door professionals. Deze kinderen en jongeren lopen extra risico op negatieve media-effecten, terwijl media ook aan hun ontwikkeling kan bijdragen. Kennis op het terrein van mediaopvoeding is voor professionals van groot belang omdat zij deze kinderen en jongeren en ouders zo goed kunnen ondersteunen. De ontwikkelde toolbox kan hier aan bijdragen. In februari is er ook een brochure van Kennisnet

²² Kamerstukken II 2016-17, 28741, 29

²³ <http://www.nji.nl/nl/Mediaopvoeding-Praktijk/Toolbox-Mediaopvoeding-Media-Gewoon-opvoeden>

verschenen waarin door diverse experts wordt uitgelegd waar leerlingen met een LVB tegenaan lopen op sociale media en hoe je hen kunt begeleiden.²⁴

De minister van VenJ heeft in zijn brief van 29 februari 2016 aangegeven te komen tot een modernisering van de zedentitel van het Wetboek van Strafrecht.²⁵ Hierin zal ook nadere strafbaarstelling van seks-chatten (ongewenste seksueel getinte 'communicatie' tussen een minder- en een meerderjarige) en seksuele afpersing worden meegenomen.

7.2 Mediawijsheid in het onderwijs

Het werken en leren in de digitale wereld behoort tot de kern van toekomstgericht onderwijs. Bij de herijking van het curriculum in het primair en voortgezet onderwijs wordt daarom bekeken hoe de aandacht voor digitale geletterdheid in het onderwijs een structurele plek in het kerncurriculum kan krijgen. Onder digitale geletterdheid wordt verstaan dat leerlingen ICT-basiskennis opbouwen, informatievaardigheid ontwikkelen, mediawijs worden en leren begrijpen hoe technologie werkt (computational thinking). Veel scholen besteden al aandacht aan digitale geletterdheid. Bijvoorbeeld via het Doorbraakproject Onderwijs en ICT, waarin scholen samenwerken aan het oplossen van vraagstukken rond gepersonaliseerd leren met ict, waaronder vraagstukken met betrekking tot digitale geletterdheid en programmeren.²⁶ Vanuit de netwerkorganisatie Mediawijzer.nl (www.mediawijzer.nl) wordt op dit moment materiaal vervaardigd dat door scholen, bibliotheken en andere geïnteresseerden gebruikt kan worden voor het stimuleren van mediawijsheid. Bij het netwerk zijn intussen ruim 1100 organisaties aangesloten, waaronder scholen, bibliotheken, kenniscentra op gebied van opvoeding/media/jeugd etcetera. Ook het omgaan en voorkomen van digitaal pesten is hier onderdeel van. Ook www.mijnkindonline.nl besteedt aandacht aan de mediaopvoeding van kinderen en jongeren. Op het vlak van het verbeteren van de privacy van leerlingen zijn flinke stappen gezet. Er wordt flink ingezet op het verbeteren van het gedrag en de bewustzijn bij scholen.²⁷ Met leveranciers van digitale leermiddelen en andere ict-systemen zijn afspraken gemaakt in een convenant: www.privacyconvenant.nl. Inmiddels hebben circa 120 leveranciers dit convenant ondertekend. Ook wordt er gewerkt aan de invoering van een digitaal pseudoniem voor leerlingen om het aantal persoonsgegevens dat gebruikt wordt terug te dringen. Scholen die gebruik maken van een device (laptop of tablet) bij het geven van onderwijs, kunnen ouders niet verplichten om deze aan te schaffen. Scholen kunnen hiervoor een bijdrage vragen van ouders, maar indien ouders deze bijdrage niet kunnen of willen betalen dient de school voor een kosteloos alternatief te zorgen. Het ministerie van OCW monitort tweejaarlijks de hoogte van de schoolkosten voor ouders.

Zorgpunt 8: De mogelijkheden voor en de toepassing van maatwerk in het onderwijs verdienen verbetering

De Kinderombudsman vraagt aandacht voor kinderen die geen toegang hebben tot onderwijs.

Hiermee verband houdende aanbeveling Kinderrechtentour:

6. Werk- en prestatiedruk verminderen op school OCW

8.1 Toepassing maatwerk in het onderwijs

Met de komst van passend onderwijs zijn de mogelijkheden voor maatwerk in het onderwijs verruimd. Deze variëren van een mogelijkheid om (deels) onderwijs te volgen op een andere school dan de school van inschrijving tot de mogelijkheid tijdelijk of gedeeltelijk onderwijs op een andere locatie dan de school (bijvoorbeeld thuis) te volgen. Ook kan het bekostigd onderwijs specifieke expertise of materialen inkopen bij het particulier onderwijs en die vervolgens onder eigen verantwoordelijkheid inzetten.

²⁴ https://www.kennisnet.nl/fileadmin/kennisnet/publicatie/Mediawijsheid_Voor_leerlingen_met_een_licht_verstandelijke_beperking.pdf?download=1

²⁵ *Kamerstukken II* 2015-2016 29279, 300

²⁶ www.leerling2020.nl en http://maken.wikiwijs.nl/74282/Programmeren_in_het_PO

²⁷ <https://www.kennisnet.nl/organiseren-ict/privacy/>

Deze mogelijkheden kunnen en moeten in de praktijk nog beter worden benut. Vandaar dat onlangs de brochures waarin deze mogelijkheden uiteen worden gezet, opnieuw breed onder de aandacht zijn gebracht. Verder zijn er signalen dat er uitzonderlijke situaties zijn waarin het nog niet lukt om een passend aanbod (volledig) binnen het bekostigd onderwijs te realiseren. Daarom is de staatssecretaris van OCW bezig met een voorstel tot wetwijziging om het in dergelijke situaties onder voorwaarden mogelijk te maken om met de inzet van onderwijsbekostiging tijdelijk particulier onderwijs te volgen. Dit wetsvoorstel is in december 2016 voor internetconsultatie aangeboden.

De samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp is van groot belang om maatwerk te kunnen leveren aan kinderen en jongeren met complexe problematiek. We zien dat hierin goede stappen worden gezet. In de tweede Thuiszitterstop die op 6 februari jongstleden werd gehouden, kwam een aantal goede voorbeelden aan bod. Zo liet Roermond zien hoe jeugdhulp en onderwijs samenwerken in een zogenoemde actietafel om thuiszittersproblematiek aan te pakken. Ook presenteerden de G4-samenwerkingsverbanden en de G4-gemeenten de maatregelen die zij nemen om thuiszitten te voorkomen en te bestrijden. Dit betreffen maatregelen in de preventiesfeer, rondom de aansluiting tussen onderwijs en met name de zwaardere, specialistische zorg, de wijze waarop de G4 vorm geven aan eenduidige registratie en de borging van privacy, als voorwaarde voor nauwe samenwerking tussen alle partijen. In de 10e voortgangsrapportage passend onderwijs die staatssecretaris van OCW op 6 december 2016 naar de Tweede Kamer heeft gestuurd, is uitgebreid ingegaan op de thuiszittersproblematiek en de samenwerking tussen onderwijs en zorg.²⁸

8.2 Verminderen van werk- en prestatiedruk

Het ministerie van OCW stelt het curriculum (de kerndoelen en eindtermen) op hoofdlijnen vast voor het voortgezet onderwijs. Het is aan de school om dit verder uit te werken in een onderwijsprogramma met de bijbehorende onderwijstijd en studielast. Zij kunnen hiermee het aantal vakken kiezen in combinatie met het aantal onderwijstijd dat zij genoeg achten om aan het onderwijsprogramma te voldoen. Vervolgens is het aan de docent om dit uit te werken in lessen van hoge kwaliteit. Bij voorkeur hebben zij met hun collega's afspraken over de werklust van de leerlingen, maar ook over de wijze waarop leerlingen die dit nodig hebben juist extra uitdaging wordt aangeboden. Want het beeld over werk- en prestatiedruk verdient ook enige nuance: er zijn ook veel leerlingen in het funderend onderwijs die juist te weinig worden uitgedaagd, en zich vervelen. In het zoeken van die juiste balans is naast de docenten ook de mentor altijd een spin in het web, net als de teamleiders. In de bovenbouw wordt er gewerkt met een normatieve studielast zodat er te zien is hoeveel tijd het normaal gesproken kost om het examenprogramma te voltooien. Het is dus de verantwoordelijkheid van de school om toe te zien op zowel de werkdruk als de mate van verveling bij leerlingen (zie Plan van Aanpak Toptalenten 2014-2018).²⁹ Werkdruk kan worden aangekaart bij de docenten, de teamleiders, de leerlingenraad, de medezeggenschapsraad en de eventuele klankbordgroep van ouders. Het is belangrijk dat zij ook dit soort signalen krijgen zodat actie kan worden ondernomen.

Zorgpunt 9: De groei aan taken van decentrale overheden werpt nieuwe vragen op over de verantwoordelijkheid voor kinderrechten.

De Kinderombudsman vraagt zich af of alle gemeenten in Nederland voldoende kennis, ervaring, capaciteit en financiële middelen hebben om haar taken m.b.t. kinderen en jongeren in overeenstemming met het kinderrechtenverdrag uit te voeren. Daarbij rust er ook een grote verantwoordelijkheid op de schouders van gemeenteraden om invulling te geven aan hun controlerende taak.

Het kabinet merkt op dat de zorg van de Kinderombudsman voldoende aandacht krijgt in het beleid. De Jeugdwet biedt een wettelijke grondslag voor de zorg aan kinderen. Daarnaast zien het Rijk en de gemeenten de noodzaak om gezamenlijk op te trekken om de decentralisaties een succes te maken en de zorg voor kwetsbare inwoners te realiseren. Gemeenten worden met een

²⁸ Kamerstukken II 2016-17 31497, 221

²⁹ Kamerstukken 33 750 VIII, nr. 99, 10 maart 2014 en 34 000 VIII, nr. 88, 9 april 2015

gezamenlijk programma sociaal domein ondersteund (brief van de minister van BZK van 8 februari 2017).³⁰ In het programma brengen we – gemeenten en Rijk - de ontwikkelingen in het sociaal domein samen in kaart, organiseren we een netwerk van betrokken partijen om knelpunten te analyseren en proberen we samen tot verdere verbetering te komen. Het gezamenlijk leren, ontwikkelen en versnellen staat daarbij centraal. Waar gemeenten deskundigheid missen zal het programma ondersteuning bieden via het organiseren van bijeenkomsten en casuïstiektafels, het maken van handreikingen en het delen van praktijkvoorbeelden.

Daarnaast zijn er initiatieven om de positie van raadsleden in het sociaal domein te versterken. Zo hebben er bijeenkomsten plaatsgevonden in samenwerking met Raadslid.Nu, Vereniging van Griffiers, Wethoudervereniging en de VNG. Daaruit is onder meer geconcludeerd dat gemeenteraadsleden veelal kennis ontberen om de juiste vraag te stellen op basis van de goede informatie. Daarom zal samen met onder andere raadsleden en griffiers onderzoek plaatsvinden naar de specifieke informatiebehoefte van raadsleden, opdat zij de horizontale verantwoording kunnen versterken.

Zorgpunt 10: Op een aantal terreinen ontbreekt actuele data en daarmee sturingsinformatie voor beleid.

De afgelopen jaren is telkens het belang van de beschikbaarheid van actuele data benadrukt. Actuele data bieden sturingsinformatie voor de aanpassing en verbetering van beleid. Dergelijke data zijn daarmee een voorwaarde om de kinderrechtsituatie te kunnen verbeteren. De Kinderombudsman geeft aan dat er te weinig informatie en data beschikbaar zijn op bepaalde terreinen.

De Jeugdmonitor van het CBS geeft een beeld van de situatie van de jeugd in Nederland, zowel op landelijk als regionaal niveau.³¹ Uit de gegevens blijkt dat 90% van de jeugdigen tevreden is met hun geestelijke gezondheid.³² Uw Kamer wordt ieder jaar geïnformeerd over de stand van de jeugd met het jaarrapport van de Jeugdmonitor.³³ Daarnaast wordt halfjaarlijks een *benchmark beleidsinformatie jeugdhulp* uitgevoerd. De benchmark verklaart verschillen in jeugdhulpgebruik in relatie tot maatschappelijke indicatoren bij vergelijkbare gemeenten.³⁴ Ook hierover wordt uw Kamer periodiek geïnformeerd.

De Kinderombudsman geeft aan dat op sommige terreinen onvoldoende data en informatie beschikbaar is. Het is juist dat niet op alle terreinen data beschikbaar is. Dit heeft komt doordat het niet mogelijk is om zonder grondslag persoonsinformatie die betrekking heeft op de gezondheid uit te vragen. De grondslag kan op twee manieren geregeld worden: 1) of het moet in de wet geregeld worden, 2) indien dit niet het geval is, is toestemming van de cliënt noodzakelijk. Als de ouders geen toestemming geven, kan het zijn dat bepaalde data over kinderen/jongeren niet geregistreerd worden. Ook moet er rekening mee worden gehouden dat bij elke maatregel de administratieve lasten kunnen toenemen. Voor de beleidsinformatie maakt deze afweging deel uit van de Jeugdwet. Als er zaken aangepast dienen te worden, is de instemming vereist van VWS, VenJ en de VNG en draagvlak van de branches. Ook spelen vragen of een item te definiëren is, of het te meten is en of VWS, als het over een cijfer beschikt, ermee kan sturen. Als een van de hiervoor gestelde vragen niet kan worden beantwoord, dan wordt een item niet uitgevraagd. Als deze vragen wel beantwoord kunnen worden, dan is het van belang om de kostenbaten afweging te maken of de opbrengst opweegt tegen de kosten. VenJ en VWS gaan in gesprek met de Kinderombudsman om te spreken over het verzamelen van data t.b.v. sturingsinformatie.

In de Jeugdmonitor 2016 van het CBS wordt ook expliciet aandacht besteed aan de leefsituatie van kinderen en jongeren in Caribisch Nederland (aantal, huishoudsamenstelling, onderwijs, werk etcetera). Het jaarrapport van de jeugdmonitor is te raadplegen via de Jeugdmonitor. Voor wat betreft dataverzameling in Caribisch Nederland heeft de minister van BZK de Kamer toegezegd dat

³⁰ Kamerstukken II 2016-17 34477, 16

³¹ <http://jeugdmonitor.cbs.nl/nl-nl/benchmark-jeugdhulp/>

³² <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2016/32/welzijn-van-jongeren-geluk-en-tevredenheid-met-het-leven-onder-jongeren-van-12-tot-25-jaar>

³³ <http://jeugdmonitor.cbs.nl/nl-nl/indicatoren/publicaties/2016/jaarrapport-2016/>

³⁴ <http://jeugdmonitor.cbs.nl/nl-nl/benchmark-jeugdhulp/nader-onderzoek/>

er een kwalitatief onderzoek zal worden verricht naar de situatie van de kinderen op de eilanden. Daarnaast wordt ook een traject in gang gezet om de dataregistratie, op orde te krijgen op een manier die past bij de eilanden. Momenteel wordt er onderzoek gedaan op welke wijze dit het beste kan worden aangepakt gelet op de Caribische context. Het ministerie van BZK gaat op ambtelijk niveau graag in gesprek met de Kinderombudsman hieromtrent.